

Finansdepartementet
postmottak@fin.dep.no

Vår dato: 23.09.2026
Deres dato: 24.06.2026
Vår referanse: OMB

Høringssvar NHO Reiseliv – NOU 2026: 9 Veien mot et bedre og mer forutsigbart skattesystem

NHO Reiseliv viser til Finansdepartementets høring av NOU 2026: 9 Veien mot et bedre og mer forutsigbart skattesystem og takker for muligheten til å komme med høringssvar.

NHO Reiseliv har over 3700 medlemsbedrifter og er den største arbeidsgiver- og næringsorganisasjonen for reiselivet i Norge. Vi arbeider for å gi våre medlemmer arbeidsvilkår og utviklingsmuligheter som styrker reiselivsnæringen, slik at hvert enkelt medlem kan oppnå økt lønnsomhet og sunn vekstkraft for sin bedrift.

Reiselivet er en viktig sysselsettingsmotor rundt om i norske kommuner. Over 180 000 ansatte jobber i reiselivsrelaterte næringer i Norge, og inkluderer man ringvirkningene er antall ansatte over 350.000. I overnatting- og serveringsbransjen er hver tredje ansatt under 24 år, mens godt over 40 % har utenlandsk bakgrunn. Det viser at reiselivet er en viktig ungdoms- og integreringsnæring. Reiselivsnæringens samlede årlige omsetning er nå nærmere 300 milliarder kroner, og dette fordeler seg ca. 60/40 mellom innholdsbransjene (overnatting, servering og aktiviteter/kultur) og transport og formidlingstjenester.

Vårt hovedsyn på forslagene i NOU 2026: 9 kan oppsummeres i følgende punkter:

- Norge ligger allerede i europatoppen på merverdiavgift (MVA.) på overnatting med 12 prosent, og kun to land er høyere enn oss. En MVA-økning vil betydelig forverre rammebetingelsene til en samlet norsk reiselivsnæring og svekke Norges konkurranseevne mot utlandet.
- Utvalgets forslag til MVA-økning vil øke prisene på transport i Norge, og svekker dermed tilgjengeligheten til det norske reiselivsproduktet. Forslaget vil trolig medføre redusert etterspørsel etter det norske reiselivsproduktet i ferie- og fritidsmarkedet. Dette vil igjen føre til redusert verdiskaping i reiselivet i Norge.
- Argumentene som fremføres om en forenkling for næringslivet gjennom færre momssatser er ikke noe våre medlemmer kjenner seg igjen i. De har dagens system fullt ut inkorporert, og vil ikke få noen forenklingsgevinster av økningen. Det blir en ren avgiftsøkning.
- NHO Reiseliv vil påpeke at differensierte MVA.-satser er vanlig hos Norges viktigste handelspartnere. MVA.-nivået i Norge er i tillegg, også når det gjelder de reduserte satsene, allerede blant de høyeste i Europa. Samtlige EU-land, med

unntak av Danmark, har differensierte satser. Også Storbritannia har differensierte MVA.-avgiftssatser.

- MVA-økning øker den totale prisen på reiselivstjenester i Norge, og øker dermed motivasjonen for nordmenn til å feriere i utlandet. Det vil svekke kundegrunnlaget til norsk reiseliv, ramme driftsmarginen og med stor sikkerhet føre til nedleggelser og redusert sysselsetting i reiselivsbransjen i hele Norge.
- Overnattingsnæringen står siden 1.1.2027 også overfor et kommunalt besøksbidrag som vil øke kostnadene ved overnatting. En økning i MVA.-avgiftssatsen i tillegg vil ytterligere senke marginene i en næring som allerede opererer med lave marginer, ca. 3-4 %, betydelig lavere enn annet næringsliv.
- NHO Reiseliv støtter NOU 2026:9s anbefaling om å utrede – med sikte på å innføre – merverdiavgift på korttidsutleie av fast eiendom på delingsplattformer
- Formuesskatten bør reduseres og på sikt fjernes. Endringene som foreslås i NOU 2026:9 vil gi lettelse for reiselivet om satsen holdes under 0.5, men usikkerheten rundt satsens størrelse gjør forslaget uforutsigbart.
- NHO Reiseliv viser ellers til høringssvar fra Norske alpinanlegg og fjelldestinasjoner, NHO Luftfart og Næringslivets Hovedorganisasjon og stiller seg bak de argumenter som fremkommer der

Bakgrunn

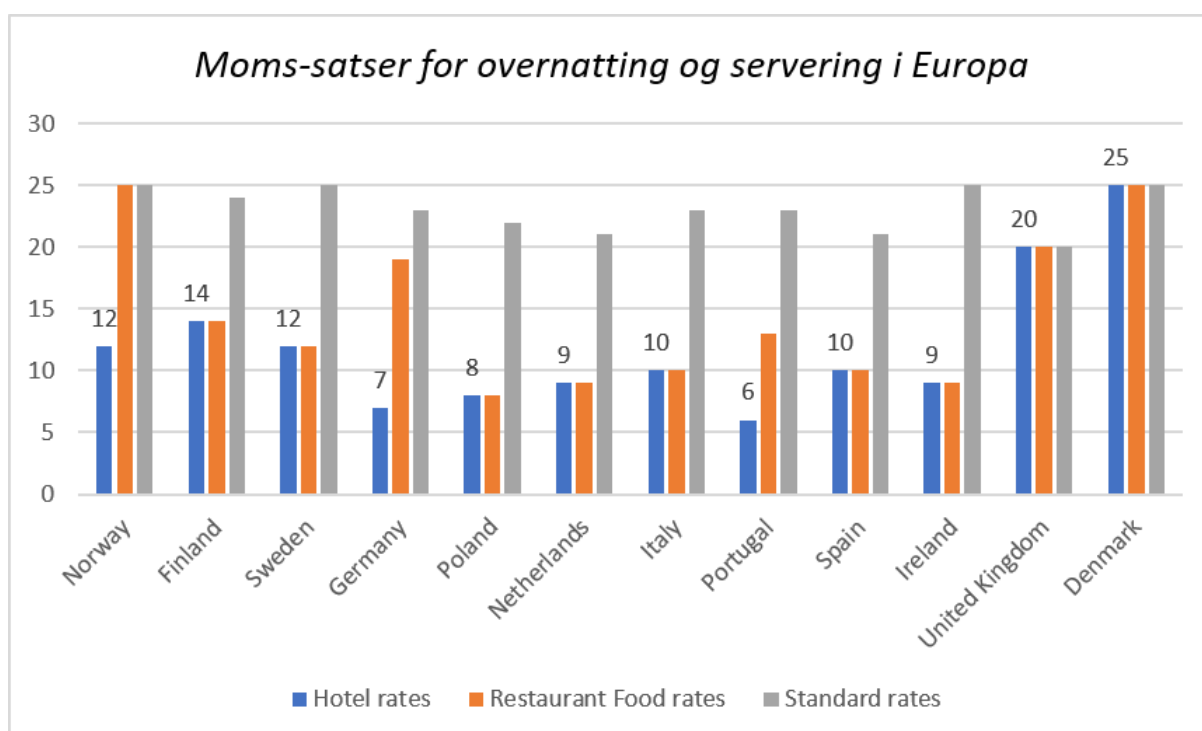
Tidligere forslag om mva.-endringer

Både i 2019 og i 2022 kom det forslag om å endre dagens system med flere satser til en felles sats på 25 %. NHO Reiseliv er fornøyd med at det virker som dette svært radikale forslaget nå er lagt vekk. Samtidig registrer vi at argumentene som ble fremmet i NOU 2019 og NOU 2022:20 gjentas som et argument for å øke MVA. på overnatting, transport og opplevelser fra 12 til 15 %. Selv om økningen er mindre i forslagene til NOU 2026:9, er ikke forslaget bedre av den grunn. Vi vil nedenfor kommentere dette.

Konkurransen mot utlandet

Et sentralt poeng ved frontfagsmodellen og lønnsdannelsen er Norges konkurranseforhold mot utlandet. Kostnadsnivået innenlands skal avpasses slik at bedriftene er konkurransedyktige overfor våre konkurrenter i utlandet. Eksempelvis er det godt anerkjent at et for høyt lønnsnivå svekker vår konkurransekraft med utlandet. Slik er det også med skatter og avgifter. Om mva-satsen økes fra 12 til 15 % slik NOU 2026:9 foreslår, vil dette dramatisk svekke norsk reiselivs konkurranseevne vis a vis våre naboland. I Sverige har man eksempelvis 12 % mva på overnatting og servering, og 6 % på skiheiser og transport.¹ Vedlagte figur 1 viser hvordan Norge allerede har et svært høyt avgiftsnivå sammenliknet med andre europeiske land.

¹ For utdypende argumentasjon knyttet til konsekvenser av forslaget om økt MVA. for norsk alpin- og fjellnæring, viser NHO Reiseliv til høringssvaret til NOU 2026:9 fra Norske alpinanlegg og fjelldestinasjoner

Figur 1 Merverdiavgift på overnatting og servering i Europa.

Det er hevet over enhver tvil at konkurransesituasjonen til norsk reiselivsnæring vil bli betydelig forverret om forslaget til MVA-økning som ligger i NOU 2026:9 blir gjennomført.

NHO Reiseliv vil påpeke at differensierte MVA.-avgiftssatser er vanlig hos Norges viktigste handelspartnere. MVA-nivået i Norge er i tillegg, også når det gjelder de reduserte satsene, allerede blant de høyeste i Europa. Samtlige EU-land, med unntak av Danmark, har differensierte satser. Også Storbritannia har differensierte MVA.-satser. Differensierte satser er altså ikke i strid med EØS-reglene.

En MVA.-økning vil i tillegg først og fremst ramme nordmenn. 2/3 av gjestene på norske hotell er nordmenn og disse vil få dyrere hotellopphold. I tillegg øker dette incentivet for nordmenn å benytte utlandet som feriedestinasjon i stedet for Norge. Dette betyr mindre verdiskaping i Norge, og også en uheldig klimaeffekt ved at færre gjør kortreiste ferier i eget land.

Små administrasjonskostnader og ulemper med dagens system.

Da Torvik-utvalget lanserte sitt forslag om 25 % mva på alt, spurte NHO Reiseliv våre medlemmer om konsekvensene. Svarene ble gitt i vår medlemsundersøkelse for mars 2023. Om konsekvensene av forslaget om lik mva på alt, svarer 5 % ingen konsekvenser, mens 53 % sier økte priser og 57 % svarer lavere driftsmargin. Hele 19 % sier redusert drift og 12 % nedleggelse.

Selv om forslaget i NOU 2026: 9 er mindre dramatisk enn Torvik-utvalget, er tilbakemeldingene fra våre medlemmer i norsk reiseliv at en 3 prosentpoengs økning av mva fortsatt vil gi dramatiske konsekvenser. Forslaget vil innebære lavere driftsmargin i

en bransje som allerede har en lavere driftsmargin enn næringslivet som helhet. Dette vil igjen bety mindre investeringer, arbeidsplasser og verdiskaping i hele landet.

Både NOU 2026: 9 og Torvik-utvalget (NOU 2022: 20) bygger på en tilnærmet likelydende problembeskrivelse når det gjelder merverdiavgiftens administrative konsekvenser. Begge utredningene fremhever at dagens system med flere parallelle satser påfører næringslivet unødvendige etterlevelseskostnader, kompliserer bokføring og kassesystemer, samt binder opp betydelige kontrollressurser hos Skatteetaten. Utvalgene legger til grunn at differensierte satser skaper krevende grensedragninger og uheldige tilpasningsmuligheter – særlig i bransjer der ulike ytelser, som servering, overnatting, transport og opplevelser, tilbys i kombinasjon. Felles for analysene er dermed at en forenkling og samling av satsstrukturen vil redusere byråkratiet, styrke avgiftssystemets nøytralitet og sikre en mer effektiv skatteforvaltning for både bedrifter og myndigheter.

Realiteten er at næringslivet ikke kjenner seg igjen i disse beskrivelsene. I NHO Reiselivs medlemsundersøkelse for mars 2023 spurte vi om dette. Kun 8 % av respondentene svarer at kostnadene til dette er betydelige, mens til sammen 66 % svarer ingen kostnader (28%), ikke berørt (8%) eller at kostnadene er overkommelige (30 %). 28 % skriver at de er berørt av dette i "noen grad".

Det er altså et betydelig flertall innen reiselivet som ikke har utfordringer med de administrative kostnadene knyttet til flere satser. Det er gjerne små operatører innen pakkereiser som har slike administrative kostnader. Det er også viktig å påpeke forutsigbarheten i systemet. Når de differensierte satsene først er kjent og forutsigbare, er de administrative oppgavene knyttet til dette uproblematisk for de aller fleste.

Derfor er det ikke riktig som utvalget skriver at "Forslaget vil innebære forenklingsgevinster for de skattepliktige, skattemyndighetene og næringslivet for øvrig. De administrative kostnadene for næringsdrivende og skattemyndighetene ved dagens system har vært et sentralt argument for å redusere antall satser. Erfaring viser at virksomheter som må forholde seg til flere satser, har betydelig høyere etterlevelseskostnader". Reiselivsaktørene er meget tydelige på at en økning av mva til 15 % er mye mer skadelig for reiselivet enn en minimal forenklingseffekt som kun vil ha utslag for noen mindre aktører.

Skattekommisjonen begrunner forslaget om å heve lav sats fra 12 til 15 prosent med administrative besparelser og forenkling. For reiselivsnæringen fremstår denne påståtte forenklingsgevinsten derimot ikke slik. Argumentasjonen oppleves heller som om forslagstillerne skyver forenkling foran seg som en skjult begrunnelse for å øke reiselivsnæringens avgifter. De administrative kostnadene i dag er nærmest ikke-eksisterende for de som blir særlig rammet av dette forslaget.

I realiteten innebærer forslaget at en marginal eller fraværende administrativ gevinst veksles inn i en direkte skatteskjerpelse på 25 prosent for reiselivets kjernevirksomheter (fra 12 til 15 prosent). En slik avgiftsøkning vil svekke lønnsomheten og investeringsevnen i en arbeidsintensiv distriktsnæring med allerede lave marginer, og svekke Norges konkurransekraft mot sammenlignbare destinasjoner i Europa som bevisst skjermer overnatting og transport med lave satser. NHO Reiseliv mener derfor at den lave satsen på 12 prosent må videreføres.

Serveringsmomsen bør harmoniseres med annen matmoms på 15 %

I forlengelsen av dette, viser figur 1 også at Norge har Europas høyeste serveringsmoms. En god og nødvendig merverdiavgiftsreform mener NHO Reiseliv ville vært om serveringsmomsen settes ned fra 25 til 15 prosent, slik at mat beskattes likt enten den spises på restaurant, tas med hjem eller kjøpes i butikk.

Dagens system er vanskelig å forsvare ut fra grunnleggende prinsipper for et godt skattesystem. Det skaper forskjellsbehandling av tilnærmet samme forbruk, gir konkurransevridning og gjør MVA.-systemet unødvendig komplisert.

I dag er MVA. 15 prosent på mat som kjøpes i butikk og på takeaway, mens den er 25 prosent når den samme maten serveres på restaurant. Skillet ble innført i 2001 og innebærer at måten maten konsumeres på avgjør hvor mye skatt som betales.

Dette er et eksempel på en avgift som påvirker forbrukernes og bedriftenes valg, uten at det nødvendigvis finnes gode samfunnsøkonomiske grunner for forskjellen.

En familie som kjøper en ferdiglaget middag på en butikk, møter én avgiftssats. Dersom den samme familien setter seg ned på en restaurant og får maten servert, er satsen 10 prosentpoeng høyere. Det er vanskelig å begrunne hvorfor skatten skal avhenge av om maten spises ved et restaurantbord eller ved kjøkkenbordet hjemme.

I NOU 2026:9 kan vi lese at "et effektivt merverdiavgiftssystem i minst mulig grad påvirke konsum- og produksjonsbeslutninger. Forskjeller i merverdiavgift på ulike varer og tjenester endrer relative priser, slik at forbruk og produksjon vris i retning av de favoriserte varene på bekostning av andre. Unntak og reduserte satser gir også krevende avgrensninger av ulike vare- og tjenesteytelser." Dagens momsskille på servering og takeaway gjør nettopp dette. Det favoriserer mat som selges gjennom dagligvare, kiosk og takeaway fremfor mat som selges gjennom restauranter og andre serveringssteder. Flere av stedene som i dag selger takeaway har lagt til rette for fortæring på stedet, eksempelvis bensinstasjoner og andre. Allikevel vet vi at disse stedene ofte ikke tar sitt-ned mva. når de selger maten, men selger alt på 15 %. Allikevel foreslår ikke kommisjonen å harmonisere serveringsmomsen med matmomsen generelt til 15 %.

For serveringsbransjen oppleves dette genuint urettferdig og at de som har et lidenskapelig forhold til det å skape unike opplevelser knyttet til mat og restaurant, blir straffet for det gjennom avgiftssystemet.

Serveringsnæringen er arbeidsintensiv og gir mange mennesker en inngang til arbeidslivet. Næringen kan særlig gi unge og personer med svak tilknytning til arbeidsmarkedet mulighet til å få arbeidserfaring og fast jobb. Erfaringene fra Sverige er relevante. Da Sverige harmoniserte momsen på mat til 12 prosent i 2012, ble det dokumentert om lag 10 000 nye arbeidsplasser og nær 500 nye bedrifter i serveringsbransjen i løpet av de to påfølgende årene.²

Det er derfor gode grunner til å se en harmonisering også som et tiltak for verdiskaping, sysselsetting og inkludering, ikke bare som et spørsmål om skattesats. Som det fremgår av figur 1 er det også svært vanlig å ha samme reduserte sats på hotell og restaurantbransjen i Europa.

2

<https://www.tillvaxtanalys.se/publikationer/rapport/rapportserien/sanktmomsparestaurangochcateringjtjansterslutrapport.2253.html>

NHO Reiseliv anbefaler derfor at serveringsmomsen reduseres fra 25 til 15 prosent.

Dette vil gi mer like konkurransevilkår, et enklere avgiftssystem og bedre rammevilkår for en arbeidsintensiv næring.

Besøksbidrag – en ny 3 % økning på overnatting fra 2027

Stortinget vedtok i 2025 å gi norske kommuner med særlig stor belastning fra reiselivet anledning til å innføre en overnattingsavgift på 3 %. Dette vil gjelde fra 2027. En økning i MVA. fra 12 til 15 prosent kan ikke vurderes isolert fra det øvrige avgiftstrykket næringen nå påføres. Med innføringen av et kommunalt besøksbidrag på inntil 3 prosent på overnatting, legges det en direkte særskatt på toppen av en allerede foreslått momsskjerpelse. Samlet innebærer forslagene et betydelig økt avgiftstrykk på overnattingstjenester i de kommunene som innfører besøksbidrag. Dette oppleves sterkt belastende og konkurransevidende av flere grunner:

- **Særnorsk avgiftsulempe i et prissensitivt marked:**

En samlet avgiftsøkning må enten veltes over i sluttprisene til gjestene – noe som svekker Norges konkurransekraft mot utenlandske destinasjoner som bevisst holder overnattingsmomsen lav og som ikke har overnattingsavgift (som våre nordiske naboland) – eller absorberes av bedriftene, noe som vil barbere allerede marginale driftsmarginer i en arbeidsintensiv distriktsnæring.

- **Skjevfordeling og urimelig belastning:**

Besøksbidraget er utformet som en ren overnattingsavgift. Det betyr at den tradisjonelle, regulerte overnattingsnæringen må bære hele innkrevingsbyrden og kostnaden for fellesgoder som benyttes like mye av cruiseturister, dagsbesøkende og bobilturister. Når dette kombineres med økt MVA., forsterkes denne ubalansen ytterligere.

- **Geografiske og sektorielle vridninger:**

Siden besøksbidraget innføres ulikt fra kommune til kommune, oppstår det lokale konkurransevridninger mellom nabokommuner, samtidig som overnattingsbedrifter må håndtere enda et lag med administrative beregninger, tekniske systemtilpasninger og fakturasplitting.

Å legge en 25 prosents økning i MVA. oppå en ny særskatt på 3 prosent vil ramme helårsarbeidsplasser og investeringsevnen i norsk reiseliv hardt, stikk i strid med målet om lønnsom, bærekraftig og helårlig verdiskaping.

Formuesskatt

NHO Reiseliv viser her til høringssvaret til Næringslivets Hovedorganisasjon.

MVA på korttidsutleie

Kommisjonen anbefaler "å utrede – med sikte på å innføre – merverdiavgift på korttidsutleie av fast eiendom på delingsplattformer". NHO Reiseliv støtter å innføre MVA. på korttidsutleie, med samme sats som hotellene har i dag, 12 %. Kommisjonen viser til at manglende merverdiavgift på slike plattformøkonomitjenester gir konkurransevridninger overfor tradisjonelle aktører innenfor samme marked. NHO

Reiseliv bekrefter at dette er tilfelle. Vi mener man samtidig bør innføre en rapporteringsplikt på overnattingsdøgn og en registreringsplikt for aktører innen korttidsutleie.

Med vennlig hilsen

NHO Reiseliv

Magne Kristensen

Fung. adm.dir. NHO Reiseliv

Ole Michael Bjørndal

Fagdirektør næringspolitikk